

Nr 382.

Godkänd av första kammaren den 1 juni 1937.

Godkänd av andra kammaren den 1 juni 1937.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad uppställning av riksstaten m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 151.)

Till KONUNGEN.

I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 225, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag, begärt riksdagens yttrande angående viss av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad omläggning av riksstatens uppställning. I motionen II: 482 har i samband härmed hemställts, att riksdagen vid sitt yttrande angående den föreslagna omläggningen ville beakta de synpunkter, som i motionen blivit anförda.

Riksdagen får i anledning härav såsom sin uppfattning i ärendet framhålla följande synpunkter.

Den föreslagna nya uppställningen av riksstaten medför en klarare uppdelning mellan å ena sidan driftbudgeten och dess löpande utgifter och å andra sidan kapitalbudgeten och de därå uppförda utgifterna för kapitalökning. Även inrättandet av en statens budgetutjämningsfond och den i samband därmed föreslagna övergången till ett flerårsbudgetsystem innebär — vid en riktig och försiktig tillämpning — en anordning som bör underlätta statsregleringarna och de årliga riksstaternas olika avvägning efter rådande skiftande konjunkturer. Med den nya riksstatsuppställningen kunna redan i riksstatsförslaget å den nya budgetutjämningsfonden direkt redovisas överskottsmedel, avsedda att under ett högkonjunkturår uttagas med tanke på blivande lågkonjunkturer. Tidigare hava dylika överskott endast mera indirekt kunnat redovisas exempelvis i form av fondavsättningar, eller ock hava de uppkommit utan att man vid riksstatens fastställande räknat därmed.

En grundläggande princip för statsregleringsarbetet har hittills varit att ej täcka löpande statsutgifter genom lån. Tvärtom har eftersträfvats en statsfinansernas konsolidering genom att från skattemedel bestritts även sådana utgifter som statliga nybyggnader och andra företag av bestående värde. Tvivelsutan innebär den nu föreslagna flerårsbalanseringen ett ej så oväsentligt avsteg från denna grundsats. Att annat än under lågkonjunktur bereda täckning för löpande utgifter genom upplåning torde böra undvi-

kas. Det ligger vikt uppå, att den i propositionen angivna utvägen med underskottsbudgetår och budgetutjämningsfondens nedgång till »negativa värden» ej anlitas annat än under svåra finanslägen. En tillbörlig försiktighetsåtgärd för att skapa erforderlig motvikt är också statsfinansernas konsolidering under goda finansår. I första hand måste denna självfallet omfatta täckning av eventuellt förefintligt underskott från svaga finansår. Härvid bör även tillses, att budgetutjämningsfondens kapital återföres till belopp, erforderligt med hänsyn till att fonden alltjämt skall bibehålla sin karaktär av reservfond att tillgå då i budgeten uppstår brist genom att denna i verkligheten utfaller sämre än som vid riksstatsens fastställelse antagits.

Men därjämte bör — om erforderlig balans skall uppnås i flerårsbudgetsystemet — under gynnsamma finansår vissa avsättningar ske med tanke på kommande lågkonjunkturår. Att man kunnat genomgå de senaste kriserna här i Sverige utan alltför starka pressningar på statskassan och skatdragarna har delvis berott på förefintligheten av dylika tidigare hopsamlade överskott. Såsom belysande härför må anföras, att kassafonden vid 1920 års utgång tack vare skatteintäkterna från krigsårens högkonjunktur hade en behållning av cirka 490 miljoner kronor, som sedermera under de följande lågkonjunkturen kunde tagas i anspråk. Liknande utjämning och lättnad i skattetrycket ernåddes om än i mindre omfattning under lågkonjunkturåren 1932 och 1933 genom överskottsinkomster från tidigare år, uppsamlade i olika fonder.

Inom det privata affärslivet anses en uppläggning av reserver som en normal försiktighetsåtgärd. Även inom statlig finansförvaltning har det sedan gammalt betraktats som eftersträvansvärt att åstadkomma hållbara budgetregleringar. Att en fondering, avseende bland annat att underlätta en utjämning av skattetrycket mellan skilda år, är väl förenlig med god offentlig hushållning bestyrkes för övrigt av statsmakternas år 1936 fattade beslut rörande lag om kommunal fondbildning.

Till sist vill riksdagen i anslutning till den i ämnet väckta motionen framhålla önskvärdheten av att den nya riksstaten med avseende å uppställning, använda anslagsrubriker och övriga beteckningar erhåller högsta möjliga grad av klarhet och översiktighet. För en riktig tillämpning av flerårsbudgetsystemet är det jämväl av vikt, att budgetutjämningsfondens ställning noggrant följes och att vid framläggandet av de årliga riksstatsförslagen utredning i möjligaste mån också förefinnes om de anspråk, som under den närmaste framtiden kunna komma att ställas på densamma.

Stockholm den 1 juni 1937.

Med undersåtlig vördnad.